

Onderwerp

Zienswijze Invest-NL op Beleidsprogramma Klimaat

Datum

12 juli 2022

Aan

Internetconsultatie.nl

Inleiding

Met genoegen bieden wij u hierbij de zienswijze van Invest-NL op het Beleidsprogramma Klimaat.

Inhoud

In het coalitieakkoord zijn ambitieuze doelstellingen in het kader van de klimaat- en energietransitie opgenomen. Er is € 35 miljard aan middelen gereserveerd voor onder andere de subsidiëring van de ontwikkeling en aanleg van energie-infrastructuur. Hiermee kan een enorme impuls worden gegeven aan het verduurzamen van de Nederlandse economie en het bereiken van de 'doelen van Parijs'. Invest-NL vindt dat bijzonder goed nieuws, om serieus werk te maken van het bereiken van de klimaatdoelen. Maar het helpt ook de ontwikkelaars en financiers van opschalingsprojecten en -bedrijven in de klimaattransitie. Het is immers voor investeerders van zeer groot belang dat er lange termijn zekerheid is over beleid: Wat gaat de overheid doen? Hoe gaan we onze economie verduurzamen? Is er sprake van een echt commitment waarop ondernemers kunnen koersen? Het nieuwe kabinet zet wat dat betreft een duidelijke koers uit en reserveert ook de middelen om dat waar te maken.

Het beleidsprogramma Klimaat draagt daar aan bij. De uitvoering hiervan is nu cruciaal. Als private Staatsdeelneming met een maatschappelijke missie hebben wij het investeringskapitaal en marktkennis om daar aan bij te dragen. Hieronder treft u onze opmerkingen en aanbevelingen bij het beleidsprogramma. Wij dragen graag bij aan de uitvoering ervan.

Industrie

De aanscherping van de CO₂-heffing voor de industrie kan een belangrijke bijdrage leveren aan de verduurzaming ervan. Daarmee worden klimaatneutrale technieken en processen namelijk sneller rendabel. Belangrijk dat de heffing tijdig

ingaat, constant is (schommelingen leiden tot onzekerheid en daarmee uitstel van investeringen) en generiek is (geen uitzonderingen voor bepaalde sectoren of bedrijven). Tegelijk moet ook het alternatief geboden worden. Het beleidsprogramma bevat al maatregelen om de infrastructuur voor duurzame energiedragers (met o.a. PIDI en MIEK) en duurzame technologieën te stimuleren. Deze moeten zo snel als mogelijk beschikbaar komen. De Nederlandse bedrijvigheid is voor een belangrijk deel gebouwd op de beschikbaarheid van veel en goedkoop aardgas. Nu die beschikbaarheid om verschillende redenen versneld is afgenomen, moeten duurzame alternatieven nog sneller beschikbaar komen om als land concurrerend te blijven. Zet daarbij in op generieke beschikbaarheid, middels de infrastructuur en borging van de levering.

Waterstof

Groene waterstof moet een belangrijk onderdeel worden van deze energiemix. Tegelijk staat de productie ervan nog aan het begin. Door de ruimte voor Wind op Zee verkeert Nederland in een theoretische positie van elektriciteitsoverschot, en daarmee rendabele groene waterstofproductie. Belangrijk deze potentie ook in te vullen, door nu al efficiënte ketens aan te leggen van stroom-opwek, via elektrolyse naar afnemers die afhankelijk zijn van groene waterstof. Ook met grootschalige binnenlandse productie en import, zal groene waterstof immers relatief beperkt beschikbaar zijn. Cascadering van de groene waterstof naar sectoren/afnemers voor wie elektrificatie geen alternatief is, is daarom nodig. Dit alles vergt een duurzame industriepolitiek, niet om individuele bedrijven te ondersteunen, maar om de beschikbaarheid en toepassing van duurzame energiedragers te borgen zodat toekomstige bedrijvigheid mogelijk blijft. Stimuleer daarin zowel grote als kleine initiatieven. De groten hebben meer volumepotentieel, maar gezien de verwachte schaarste van groene waterstof als belangrijke energiedrager voor de industrie hebben we alle technieken en partijen nodig. Daarbij is nog veel doorontwikkeling van elektrolyse technologieën nodig, waarin ook kleinere partijen een rol kunnen spelen. En tot slot kan het voor kleinere en middelgrote industrieën buiten de grote clusters nodig zijn om middels lokale opwek beschikking te krijgen van groene waterstof. Zorg daarom voor een stimulerend kader dat zowel grotere als kleinere partijen ondersteunt.

Infrastructuren

In het MIEK zitten landelijke infrastructuur (de waterstof backbone HyWay27, de Delta Corridor van haven Rotterdam naar Duitsland), en voor de industriële hoofdclusters. Deze zijn belangrijk, maar ook veel industrie en grotere uitstoters bevinden zich buiten deze clusters of verder van de backbone (ook bekend als Cluster 6). Ook deze hebben een duurzaam alternatief nodig, en hebben daaraan versneld behoefte vanwege de huidige ontwikkelingen op de wereldwijde gasmarkt. Zet daarom ook vanuit het Rijk in op inplanning van de regionale aftakkingen van de hoofd-infrastructuur, daar waar deze efficiënte oplossing bieden. Waar een aansluiting niet kostenefficiënt is, kunnen alternatieven

onderzocht worden, zoals lokale of on-site elektrolyse, en gesloten distributie systemen voor lokale duurzame elektriciteitsopwek met direct gebruik en opslag (zie ook verderop). Provincies spelen een rol in het inventariseren van behoeftes, maar zonder betrokkenheid van het Rijk over planning van de hoofdinfrastructuren en ondersteuning van de alternatieven, verkeren bedrijven buiten de clusters te lang in onzekerheid.

Gebouwde omgeving

Warmte transitie

Invest-NL is sinds haar oprichting nadrukkelijk actief op het gebied van warmte en warmtenetten. Wij hebben inmiddels meer dan 30 warmtenetprojecten geanalyseerd op financieringskelpunten en de oplossing daarvan. Ook is met Royal Haskoning onderzoek uitgevoerd naar de potentie van warmtenetten in de RES-en, en onderzoek gedaan naar de financierbaarheid van lage temperatuur warmtenetten in Amsterdam. Ook werken wij samen met EBN op de mogelijkheden rond (de distributie van) warmte uit geothermische bronnen.

Het is inmiddels duidelijk dat het vollooprisico het meest prominente risico is wat private partijen ervan weerhoudt om te investeren, laat staan snel te investeren. Daarom wordt eerst subsidie gevraagd om het risico af te dekken. Wij zien de noodzaak van subsidies voor onrendabele toppen in specifieke projecten, maar niet voor de bekostiging van het vollooprisico. Deze is revolverend te financieren, door publiek en privaat kapitaal te combineren in de ontwikkeling en financiering. Hiermee kan het publieke belang van leveringszekerheid en behalen klimaatdoel, verenigd worden met maximale inzet van private middelen en beperking van publieke kosten.

Ook biedt het de mogelijkheid om Europese middelen aan te trekken. Wij hebben als door de EC erkende National Promotional Institution een status waarmee wij erkend partner zijn van de EC en van EIF/EIB en kunnen daarom direct van hun beschikbare faciliteiten gebruik maken.

Investeren in onderzoek en innovatie en stimulering van de energiemix

Het coalitieakkoord kondigt nieuwe investeringen aan met nadruk op grote samenhangende programma's van onderzoek en innovatie die ook bijdragen aan het betaalbaar houden van de energietransitie, en in stimulering van de energiemix met o.a. wind- en zonne-energie en geo/aquathermie en groen gas. Daarnaast wordt in het coalitieakkoord aangekondigd dat het Nationaal GroeiFonds zich niet meer bezig zal houden met infrastructuur maar zich volledig zal toelagen op enerzijds kennisontwikkeling en onderzoek en anderzijds op ontwikkeling en innovatie.

Deze investeringen zijn van belang omdat we alle technologieën en doorontwikkeling nodig hebben om de klimaatdoelen te behalen. Tegelijk zijn de gereserveerde publieke middelen fors, maar niet oneindig: efficiënte inzet van publieke euro's blijft van belang. Zet daarom in op effectieve manieren van blended finance: een slimme combinatie van subsidies voor eerste risico's en onrendabele toppen, en maximale inleg vanuit private middelen. Dit vergt uitgaan van een efficiënt financieringsmodel, in plaats van ad-hoc subsidieverzoeken van marktpartijen beoordelen. Zie bijvoorbeeld het PPS model voor de warmtetransitie, en ook in de tweede beoordelingsronde van het Nationaal Groeifonds is voor een aantal projecten aangegeven dat eerst blended finance mogelijkheden met o.a. Invest-NL uitgewerkt moeten worden voor definitieve toekenning.

Groen gas

De bijmengverplichting voor groen gas in de gebouwde omgeving zal een belangrijke bijdrage leveren aan de langjarige afname er van, en daarmee het rond komen van business cases. Van belang hiervoor het biograndstoffen kader van de SER echt leidend te laten zijn; groen gas levert nog evenveel CO₂-uitstoot op als fossiel gas, dus draag zorg dat het alleen wordt ingezet daar waar geen duurzamer alternatief is, en de grondstoffen zo laagwaardig mogelijk zijn. Een mooi voorbeeld daarvan is de superkritische watervergassingstechnologie van SCW Systems, waarin wij samen met Gasunie en PGGM geïnvesteerd hebben. Deze kan vrijwel alle soorten afval- en reststromen als input gebruiken (ook afvalplastics), en zowel groen gas als waterstof opleveren. Zij hebben een opschalingsplan om in 2025 al 1 bcm groen gas te kunnen produceren, waarvoor versnelling van vergunningprocedures en garantie op het technologisch risico nodig is. Maar ook nodig dat de niet-biogene afvalstromen (i.c. plastics) ook verwerkt kunnen worden, zonder dat het de beschikbaarheid over de SDE++ subsidie ook over de verwerking van biogene stromen beperkt.

Elektriciteit

De netwerkcongestie is een groot en acuut probleem om de energietransitie te realiseren. Naast het vlot trekken van de hoofd- en regio-netwerken, zijn daarom ook alternatieven nodig daar waar aansluitingen anders niet of te laat tot stand komen. Invest-NL heeft daarom de Energie Opslag Overeenkomst gelanceerd ter ondersteuning van de verhuur van de capaciteit van batterijen aan derden¹, en daarnaast met Ventolines en Energy Storage NL de Cable Pooling Overeenkomst (CPO) met energieopslag gepubliceerd². Met deze overeenkomst krijgen initiatiefnemers van duurzame energieprojecten de noodzakelijke, juridische

¹ <https://www.invest-nl.nl/media/attachment/id/1988>

² <https://www.invest-nl.nl/media/attachment/id/1796>

handvatten om met één aansluiting voor wind, zon én opslag te werken. En de financierbaarheid van Gesloten Distributie Systemen (GDS) met opslag is voor marktpartijen inzichtelijk gemaakt³.

Nieuw onderzoek is hoe de combinatie van hernieuwbare energie op zee naast wind (zon op zee, golf-energie en eventueel ook getijden energie) de mix op zee kan verbreden en tot maatschappelijke voordelen leidt. En de financierbaarheid van collectieve duurzame infrastructuur op bedrijventerreinen: zij ervaren congestie zowel aan productie van duurzame energie als elektrificatie van bijvoorbeeld de logistieke vloot. Kunnen bedrijventerreinen en gemeentes zelf infrastructuur financieren? Zijn hier Europese middelen voor beschikbaar? En hoe organiseer je dit? Dit is een druk bezet en gefragmenteerd onderwerp, maar met uitvoering ervan kan de energietransitie weer stap vooruit worden geholpen.

Klimaatfonds

In de internetconsultatie over het Klimaatfonds hebben wij onze aanbevelingen daarover al gegeven. In het kort:

- Maak bij aanwending van het Klimaatfonds maximaal gebruik van bestaande loketten, fondsen en uitvoeringsorganisaties, in onderlinge samenwerking waar nodig;
- Omdat voor de klimaattransitie nog een veelvoud aan private investeringen nodig is, is het zaak dat de besteding van het Klimaatfonds de juiste prikkels en opzet bevat om deze private financiering mee deel te laten nemen;
- Breng het meerjarenprogramma voor de besteding jaarlijks vooraf in openbare consultatie, om partijen uit het veld optimaal aan te laten sluiten;
- Biedt ruimte voor ‘blended finance’ van de publieke met private middelen, om publieke middelen waaronder subsidies zo efficiënt mogelijk in te zetten, en zo veel mogelijk private co-financiering te organiseren;
- Subsidies zijn nodig, maar laat middelen indien mogelijk ook terugvloeien naar het Klimaatfonds (revolveren), om de inzet efficiënt te houden en de markt niet te verdringen; Invest-NL kan een rol spelen bij het uitzetten en beheren van dergelijke subsidies, bijvoorbeeld door deze als een lening te verstrekken. Ook met het Nationaal Groeifonds kan een dergelijke structuur worden toegepast;
- Voeg duidelijke impact criteria toe aan de instellingswet van het Klimaatfonds, zoals een minimale CO2 drempel waaraan projecten moeten voldoen gericht op het binnen de maximale 1,5 graad opwarming van de aarde blijven (o.a. de EU taxonomy kan hiervoor nadere basis

³ <https://www.invest-nl.nl/media/attachment/id/1464>

bieden), om een maximaal maatschappelijk effect over de looptijd van het Klimaatfonds te borgen.

Transitiefonds

Het transitiefonds is bedoeld om de stikstofuitstoot terug te dringen. Zorg er voor dat daarmee indirect ook altijd bijdrage wordt geleverd aan het klimaatdoel; er zijn zeer veel stikstofuitstoot beperkende maatregelen die ook CO₂-uitstoot verminderen, laat die toe, en geen maatregelen die alleen een (vermeend) effect hebben op stikstof-uitstoot.

Slot

Wij hopen dat deze opmerkingen en aanbevelingen bijdragen aan een succesvolle uitvoering van het beleidsprogramma Klimaat. Met onze ontwikkelkracht en investeringskapitaal zijn wij volledig beschikbaar om daaraan ons steentje bij te dragen.